

Asia: VN/1281/2020

Lausuntopyyntö hallituksen selonteosta kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeista (luonnos)

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset selontekoa koskevat kommentit

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto ja tulla kuulluksi kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeista. Kotoutumisprosessin vahvistaminen on tärkeä tavoite. Selonteossa huomioidaan hyvin se, että kotoutumisen edistäminen on monen eri tahon tehtävä, ja että vaikuttavuuden lisäämiseksi kotoutumisen edistäminen tulisi valtavirtaistaa osaksi keskeisten politiikka-alojen suunnittelua, toimeenpanoa ja kehittämistä. Lisäksi on hyvin huomioitu, että eri alojen ammattilaiset tarvitsevat osaamisen vahvistamista valtavirtaistaen. Tulkkivälitteisen työskentelyotteen noudattamista eri palveluissa olisi tärkeää korostaa.

THL näkee tärkeänä huomioida myös Hallituksen tasa-arvo-ohjelman, jonka kohdassa 2.4. varmistetaan osana kotoutumisen toimenpideohjelmalla (selonteko) maahan muuttaneiden naisten mahdollisuus osallistua kotoutumis- ja kielikoulutukseen. (kts tarkemmin: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162588>). Tämä sekä valmisteilla oleva tasa-arvoselonteko on hyvä jatkossa huomioida myös kotoutumisen edistämisen uudistamisessa.

Kommentit lukuihin 1-6: Tilannekuva ja keskeiset muutostekijät. Pyydämme tarvittaessa kirjaamaan vain tiiviin yleisen lausunnon luvusta ja yksityiskohtaisesti vain tärkeimmät kommentoitavat tai mahdollisesti puuttuvat asiat.

-

Kommentit lukuun 7: Maahanmuuttajien työllisyyden ja osallisuuden edistäminen

THL pitää tärkeänä terveyden ja hyvinvoinnin systemaattista ja laadukasta seuranta osana kotoutumisen seurantajärjestelmää. Myös seurantajärjestelmän ja tiedonkeruiden kehittäminen systemaattiseksi osaksi koko väestömme terveys- ja hyvinvointiseurantaa on keskeinen kehittämisen

kohde. Jo kertyvien eri tilastoaineistojen hyödyntäminen ja tietopohjan vahvistaminen poikkihallinnollisella ja monialaisella viranomaisyhteistyöllä on kannatettava tavoite.

Kotona lapsia hoitavien työllistymisen tuessa tulee huomioida erityisesti tilanteet, joissa perhekoot ovat suuret ja puolisoiden välinen asema suhteessa toiseen ei ole tasa-arvoinen. Naisten mahdollisuus osallistua kotoutumiskoulutuksen ja työelämään integroitumiseen johtaviin kieli- ja ammatillisiin opintoihin tulee varmistaa joustavin perhetilanteen huomioivin menetelmin.

Sukuelinten silpomisen läpikäyneille naisille tarjottavan erityisen hoidon ja tuen varmistamisen lisäksi on oleellista kohdentaa silpomisen vastaista työtä kohdennettuna niihin ryhmiin, joiden on arvioitu kuuluvan riskiryhmiin (kts. tarkemmin Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen vastainen toimintaohjelma: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-9715-8>). Lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa tulee tunnistaa ja tarjota apua erityisen haavoittuviin ryhmiin kuuluville (kuten ihmiskaupan ja väkivallan uhrin).

Palveluissa on hyvä huomioida sukupuolen- ja seksuaalisuuden moninaisuuteen liittyvät kysymykset (mm. vainon kohteeksi joutuminen seksuaalisuuden vuoksi) ja antaa tarvittavaa tietoa, tukea ja ohjausta (mm. seksuaalioikeuksista). Seksuaaliterveyteen liittyvät teemat ovat tärkeitä myös kotoutumiskoulutuksessa. Seksuaali- ja lisääntymisterveyspalveluissa tulee huomioida yksilölliset neuvonnan ja tiedonsaannin tarpeet (mm. kuukautisterveys, ehkäisyn käyttö, Suomen aborttilainsäädäntö).

Perhepalveluissa tulee huomioida mahdollinen perheiden moninainen tuen tarve ja mm. lapsen kasvuun ja kehitykseen annettava tuki ja neuvonta huomioiden että lähtömaissa näissä tiedoissa voi olla sekä puutteita että erilaisia käsityksiä (mm. kasvatuskäytännöt ja elintavat kuten unen, ravinnon ja liikunnan merkitys hyvinvoinnille).

Kommentit lukuun 8: Nopeutetaan kotoutumisen käynnistymistä

-

Kommentit lukuun 9: Parannetaan ohjauksen ja neuvonnan saatavuutta maahanmuuttajille

-

Kommentit lukuun 10: Luodaan kotoutumisohjelma alkuvaiheen kotoutumisen tukemiseksi

THL ei kannata kotoutumissuunnitelman keston lyhentämistä.

Alkuvaiheen kotoutumisen tukemista suunniteltaessa on tärkeää huomioida kaikki ne tekijät, jotka vaikuttavat yksilön kotoutumiseen, mukaan lukien laajasti asiakkaan terveydentila ja tarpeet oman terveyden ylläpidon edistämiseksi. Johdantojaksolle olisi hyvä suunnitella kattava kokonaisuus niin sosiaali- ja terveyspalveluista kuin asiakkaan oman terveyden edistämisestä.

Olisi hyödyllistä suunnitella valtakunnallinen kotouttavan hoitotyön malli, joka mallintaisi kotoutumisvaiheen terveystalvueluita ja terveyteen ja terveyden edistämiseen liittyvän osaamisen vahvistamista kotoutujilla.

Olisi tarpeen ponnekkaasti selventää kustannusten korvausta ja niiden myöntämisperiaatteita korvauksia saaville tahoille. Korvauksia ei systemaattisesti hyödynnetä, joka on epätarkoituksenmukaista asiakkaiden palvelujen saannin kannalta.

Järjestelmää yksinkertaistettaessa (luku 10.6) tulee kiinnittää huomiota ihmiskaupan uhreille heidän asemastaan johtuvien erityistarpeiden vuoksi järjestettävistä toimenpiteistä ja palveluista maksettaviin korvauksiin. Nykyinen lainsäädäntö heikentää niiden ihmiskaupan uhrien yksityisyydensuojaa, joilla on kotikunta, edellyttämällä rekisteröitymistä erillisen, Maahanmuuttoviraston alaisen järjestelmän asiakkaaksi. Lainsäädäntö heikentää myös heidän palveluitaan (esim. terapiaa tai muu terveyden- tai sosiaalihuollon palvelu) koskevan tiedon liikkumista järjestelmää hallinnoivan vastaanottokeskuksen johtajan sekä Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen välillä. On myös pohdittava, miten yksilön palvelun tarpeista voidaan eritellä eettisellä tavalla hänen ihmiskaupan uhrin asemastaan aiheutuvat erityistarpeet, joista korvauksia maksetaan. On myös määriteltävä, kuinka pitkälle ajalle korvauksia on mahdollista saada sekä ovatko ne riippuvaisia henkilön maksukyvyistä. Lainsäädännön soveltamisalaa määriteltäessä on otettava huomioon, että osa ihmiskaupan uhreista on Suomen kansalaisia.

Kommentit lukuun 11: Kotoutumisen edistäminen tukemaan osaajien pysyvyyttä ja osallisuutta

-

Kommentit lukuun 12: Vahvistetaan kumppanuuksia ja järjestöjen roolia

-

Kommentit lukuun 13: Hyvät väestösuhteet ja osallisuus tukemaan kotoutumista ja yhteenkuuluvuuden tunnetta

THL kannattaa lämpimästi kaikkia tässä luvussa esitettyjä toimenpiteitä hyvien väestösuhteiden ja osallisuuden vahvistamiseksi.

Kommentit lukuun: Kotoutumisen edistämisen suuntaviivat 2020-luvulle ja tiivistelmä askelista eteenpäin

-

